

Mobilt bredbåndimik atuisunut immikkut malitassat

- Inuussutissarsiorlut -

Juni 2010

Imai

1. Atuisunut malitassat atuuffiat.....	3
2. Pisariaqartinneqartut.....	3
3. TELE-p pilersuisussaataitanera, tassunga atortut taakkulu atorsinnaaneri ilanngullugit.....	3
4. Atuisunut isumaqatigiissut	4
5. Atuisup akisussaaffia.....	5
6. Atuisup sumiginnaanera	5
7. Atulerfissaa.....	6

1. Atuisunut malitassat atuuffiat

Mobilt Bredbåndimik (attavimmik imartuumik angallattakamik), TELE-mut akuersissut naapertorlugu ingerlatseqatigiiffimmit neqeroorutigineqartumik atuinissamut isumaqatigiissutitut, TELE-p kiffartuussinernik pilersuineranut ingerlatsineranullu atuisunut piumasaqaatit nalinginnaasut tapertaralugit kiffartuussinermi piumasaqaatit uku atuutissapput. Piumasaqaatit imminnut akerleriippata, kiffartuussinernik atuisuunermut piumasaqaatit salliutinneqassapput.

Mobilt Bredbåndimik atuisut TELE-p attaveqaatinut angallattakkanut kiffartuussissutaanik, atuisunut attaveqaatit angallattakkat atorlugit internetimut il.il. attaveqarfiusinnaasunik atuisinnaapput.

Attaveqaatinut angallattakkanut kiffartuussissutinik atuisoqarsinnaassappat, atuisup terminalimut atortuisa tamatumunnga naatsorsuussaansaasat, atuisullu atortuisa eqqortumik attavilerneqarsimanissaat pisariaqarpoq.

2. Pisariaqartinneqartut

Kalaallit Nunaanni attaveqaatinut angallattakkanut sukkulluunniit attaveqarfiusinnaasut, mobilt bredbåndimut attaveqaatinut atorineqartussat pillugit paasissutissat TELE-p nittartagaa www.tele.gl aqqutigalugu takuneqarsinnaapput, imaluunniit TELE-mut saaffiginninnikkut paasissutissiissutigineqarsinnaallutik. Bredbåndimut attaveqaatit taamaallaat attaveqaatinut angallattakkanut attaveqarfiusinnaasuni atorineqarsinnaapput.

3. TELE-p pilersuisussaataitanera, tassunga atortut taakkulu atorsinnaaneri ilanngullugit

TELE-p tunisassiaanut naqitami, atuisuunermut toqqarneqartumut tunngasumi atortut taakkulu atuuffii suut atuisup atorsinnaanera takuneqarsinnaapput.

3.A. Ingerlatsineq sukkassuserlu

Teknikki, aserfallatsaaliuineq ingerlatsinerlu pissutigalugit pisariaqartinneqartut TELE nallilppat, attaveqaatinut angallattakkanut allannguinnissamik pisariaqartinneqartunik allanngortiterissalluni TELE pisinnaatitaavoq, taakkununggalu ilaatigut atuisuunermi ateq, password isissutissallu allat, atuisuunermut atatillugu TELE-mit tunniunneqarsimasut ilaapput. Aamma oqartussaasunit piumasaqaatit naammassineqarnissaannut pisariaqartinneqarsinnaasunik allannguissalluni TELE pisinnaatitaavoq. Allannguinnernut atatillugu atuisup aningaasartuutigisinnaasai TELE-mit susassarineqanngillat, aammalu tamatumunnga atatillugu TELE taarsiissuteqarnissamut piumasaqarfigineqarsinnaanngilaq.

Kiffartuussinermi teknikkikkut pisinnaasat nassatarisaanik attaveqarnerup sukkassusia allanngorarsinnaammat, atuisup ilisimariissavaa.

TELE-p attaveqaatinut angallattakkanut kiffartuussinerni atatillugu sukkassutsip annertunerpaaffissaa taaneqartoq tunniunneqartarpoq. Atuisut qanoq amerlatigisut attaveqaatinut angallattakkanut attaveqaatinik/napparummik ataatsimik ataatsikkut atuinersut (pisinnaasanik ataatsikkut atuisut)

apeqqutaatillugu, aammalu atuisup sumiiffigisaa apeqqutaatillugu sukkassuseq allanngorarsinnaavoq. Attaveqaatinut angallattakkanut tamanut sukkassuseq protokol overhead-imut ilaatinneqarpoq.

Ingerlatsineranut isumannaallisaanermullu tunngassuteqartut pissutigalugit internetimik atuinermi periarfissanik killilersuigallarsinnaanissamut TELE imminut pisinnaatippoq.

Aammattaaq TELE imminut pisinnaatippoq (atuisoq TELE-mit taarsiiffigineqarnissamik piumasaqarsinnaanani, makku pissutigalugit):

- a. Atuisup atortuini iserfissiat (taakkununga proxies-it ilanngullugit) ammasut, kiisalu e-mail-serverit (relays) ammasut atornerlunneqarsinnaasut misissussallugit.
- b. E-mail-it tigusat nassiussallu virusinik, spam-inik imaluunniit phishing-inik pissarsiviusinnaasutut nalilerneqartut ingerlaqqinnissaat itigartissallugit.
- c. Inuup allap, soorlu virusinik, spam-inik imaluunniit phishing-inik siaruarterilluni attaveqaatinik atornerluisimasutut pasineqartup attaveqaataanik akornusiissalluni.
- d. E-mail-it piffissap ataatsip iluani nassiunneqartut amerlassusissaannik killiliissalluni.
- e. Serverinut software-nik pisariaqartitsineq naapertorlugu piorsaassalluni.

3.B. Allamut nuunneq

TELE allanut nuunnissamut isumaqatigiissusiorsimatillugu, attaveqaatinut angallattakkanut sullississutit nunat allat ilaanni, nunani allani attaveqaatinut angallattakkanut attaveqaatit (allamut nuunneq) aqutigalugit atornerqarsinnaapput. Nunani allani attaveqaatinut angallattakkanut attaveqaatit suut atuisumit atornerqarsinnaanersut pillugit paasissutissat www.tele.gl aqutigalugu pissarsiarineqarsinnaapput.

Nunani allani attaveqaatinut angallattakkanut attaveqaatit attaveqarnerannut, pitsaassusaannut, isumannaassusaannut kiffartuussinernullu neqeroorutigineqartunut TELE akisussaangilaq. Aammattaaq tassunga ilanngullugu nunani allani neqerooruteqartut atuisup paasissutissaataanik atuinerrannut TELE akisussaangilaq.

4. Atuisunut isumaqatigiissut

4.A. Akiliisitsisarneq

Attaveqaatinut angallattakkanut kiffartuussissutinik atuinermut akiligassaq, MB-t atuisup nassitsineranut tigooqqaanerannulluunniit (atortunik atuinerrannut) atugaasa annertussusaat naapertorlugit annertussusilerneqartarpoq. Attaveqaatinik angallattakkanik kiffartuussiviusuni atuinerrit tamaasa attaveqaatit angallattakkat atorlugit nassiussuisoqarnerisigooqqaasorluunniit – taamaattumillu atuinermut akiligassiisoqarnerisigooqqaasorluunniit – atuisup maluginiartassagaa TELE-mit inassutigineqarpoq, taakkunungalu internetimik mail-inillu atuneq ilaapput.

Nunani allani attaveqaatinut angallattakkanut sullississut attaveqaataanik atuinermut akiligassat atuisumut akiligassaq aqutigalugu akilersinneqartarput. Nunani allani attaveqaatinut angallattakkanut atuinermut kiffartuussissutinik atuinermut akitsuut immikkut ittoq akilersinneqartarpoq, taamaattumillu nunani allani

attaveqaatinut angallattakkanut kiffartuussissutinik atuinerit atuisup immikkut maluginiartassagai TELE-mit inassutigineqarpoq.

5. Atuisup akisussaaffia

Atuisoq atuisuunermut isumaqatigiissutip atsiorneqarnerani SIM-kort isertuussanik marlunnik isissutissartalik, tassalu Personal Identification Number (PIN-kode) ataaseq aamma en Personal Unblocking Key (PUK-kode) ataaseq pissarsiarissavai. PIN- aamma PUK-kode SIM-kortip allanit atornerlunneqarnissaanut illersuutitut atuupput. SIM-korti, PIN-kode aamma PUK-kode tamaasa immikkoortillugit isumannaatsumik toqqortarineqassapput. Paasissutissat taakku atornerlunneqarpata atuisup allap akisussaaffigissavaa.

PIN-kodet, PUK-kodet isissutissallu allat, TELE-mit atugassanngorlugit atukkiunneqartut TELE-p pigisarai, aammalu atuisuunerup uninnerani utertinneqartussatut isigineqarlutik.

Atuisup, assersuutigalugu internetikkut paasissutissat suut atussanerlugit nammineerluni aalajangigassaraa. Tassani paasissutissat tamarmik, ilaatigut nittartakkanit paasissutissat, mail-it, links-it, nutaarsiassat chat-ertarfiilluunniit pineqarput.

Atuisup internetimik atuinerani atortussaminilluunniit aallernerani imaluunniit e-mail-inik tiguneqartunik programminik ammaanerani qarasaasiaq virusinik pissarsisinnaavoq, imaluunniit atuisup internetikkut ujarlernerani qarasaasiaq avataanniit sunniuteqarfigineqarsinnaalluni. TELE pissutsinut taamaattunut sunniuteqarsinnaanngilaq, aammalu tamatuma kingunerisaanik ajoqusernertut annaasanulluunniit akisussaatinneqarsinnaanani.

Paasissutissat tamarmik, internetikkut kiffartuussinerit aqqutigalugit allanit atugassiissutigineqartut atuisup nammineerluni akisussaaffigai. Atuisup tamatumunnga tunngatillugu pisuni tamani TELE pisussaattissanngilaa. Taamatuttaaqq internetimit atortussanik atuinerimi piginneqqaartussaattitaanermut pinnaatitaaffiit qulakkeerneqarnissaat atuisup akisussaaffigaa.

Atuisup internet niuernermit imaluunniit internetikkut sullissinernik pisinermut atorsimappagu TELE akisussaasussaannngilaq, tamatumani atuisoq inullu alla kisimik tassani akisussaammata.

6. Atuisup sumiginnaanera

Qarasaasianut angallattakkanut sullissinernik, TELE-p ingerlatseqatigiiffimmut akuersissut naapertorlugu neqeroorutigisaanik atuinermit piumasaqaatit naapertorlugit atuisup pisussaaffinnik annertuumik sumiginnaanerani, atuisup sullissinernik atuineranut attaveqaammik unitsitsissalluni ingerlatseqatigiiffik pinnaatitaavoq.

Pissutsit makku annertuumik sumiginnaanermut ilaasutut isigineqarput:

- a. Atuisup qarasaasiat allat internetikkut iserfiginiarpagit, imaluunniit sullississutit internetimut attavilikkat akuersissummik peqqaarani iserfiginiarpagit (hacking).
- b. Atuisup attaveqaataa atuisup ilisimasaanik ilisimangisaanilluunniit, soorlu virusinik, spam-inik, phishing-inik il.il. siaruarterinermut atornerlunneqarpat.

- c. Atuisup download-erinikkut, siaruarterinikkut assigisaatigulluunniit inuup allap piginnittussaataitanera innarlerpagu.
- d. Atuisup nassitsineranut paasissutissat, tassunga ilanngullugit ip-adresset imaluunniit header-imut paasissutissat peerpagit imaluunniit peqquserlulluni allanngortippagit.
- e. Atuisup internetikkut ileqqorissaarnissamut maleruagassat allassimanngitsut sukkuluunniit atuuttut arlaleriarluni unioqutippagit.

Internetimut kiffartuussivimmut attaveersineq piffissamik attaveersiffiusumi atuisuuneranut akitsuutip akikillineqarneranik nassataqassanngilaq.

Matuma siuliani allassimasut naapertorlugit atuisup attaveqaataanik unitsitsisoqarpat, TELE-p atuisuuneranut isumaqatigiissut siumoortumik ilisimatitseqqaarani taamaatissinnaavaa.

Aamma TELE-p sullissinernut tamanut piumasaqaataani sumiginnaanernut aalajangersakkat atorveqassapput.

7. Atortuulersinneqarnerat

Mobilt Bredbåndimik (Attavimmik imartuumik angallattakamik) atuisuuneranut immikkut malitassat Naalackersuisunit akuerisaapput aammalu 15.07-2010-mi atuutilerlutik.